

'Aanwijzingen' citeerde.¹ Een dag later, 5 juni, deed Winkelman aan de Amsterdamse scheepswerf van de Vries Lentsch weten dat het werk aan de Nederlandse mijnenveegsloepen die er in bestelling waren, niet hervat mocht worden. De Vries Lentsch had terzake op 27 mei een overeenkomst met de Duitsers gesloten maar hij voelde zich, had hij aan Winkelman geschreven, 'zeer bezwaard door deze kwestie'; hij had 'de indruk gehad' dat hij bij weigering afgezet zou worden. Winkelman wees hem op de volkenrechtelijke bepalingen. 'Overwegingen . . . betreffende het in uw plaats stellen van een ander en omtrent de uit een weigering wellicht dreigende werkloosheid' (bedrijfsluiting dus) 'moeten', zo voegde hij daaraan toe, 'voor de aangehaalde rechtsregel wijken.'²

Natuurlijk wist Winkelman ook van de 'overeenkomst' af die von Schrötter met de Metaalbond getroffen had. Direct gezag over de leden van die bond had hij niet – maar wèl over hun personeelsleden voorzover deze groot-verlofgangers waren. Hij liet dus op 10 juni binnen het militair apparaat een rondschriften verspreiden waarin hij verzocht, speciaal alle reserve-officieren, ook als zij al met verlof waren, te wijzen op art. 102 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht: 'Met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaar wordt gestraft hij die opzettelijk in tijd van oorlog de vijand hulp verleent of de staat tegenover de vijand benadeelt.'³

Twee dagen later (12 juni) werd de generaal door Seyss-Inquart gedwongen, bekend te maken dat hij de 'bevelen en aanwijzingen' welke hij na 3 juni met betrekking tot de Nederlandse industrie gegeven had, introk⁴: hij handhaafde dus zijn instructies van 18 en 27 mei, maar dat was van weinig betekenis: het bedrijfsleven deed al alsof zij niet langer bestonden. Bests rondschriften van 4 juni werd ingetrokken door een brief van het departement van defensie d.d. 17 juni; ze was ondertekend door een 'waarnemend secretaris-generaal'.

Ringeling was uit zijn positie verwijderd.

Ringeling en de Artillerie-Inrichtingen

Secretaris-generaal Ringeling was, wij vermeldden dit reeds, vóór de eerste wereldoorlog zeven jaar verbonden geweest aan de Artillerie-Inrichtingen.

¹ Tekst in Doc I-734, a-4. ² Brief, 27 mei 1940, van G. de Vries Lentsch Jr. aan Winkelman en antwoord, 5 juni 1940, van Winkelman (Doc II-720, a-3). ³ Tekst in Doc I-1898 A, a-5. ⁴ Tekst in *Eng.*, dl. II a, p. 144.